

Рівненський державний гуманітарний університет

Психолого-природничий факультет

Кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії

Назва дисципліни	Фізіотерапія
Освітня програма	Фізична терапія
Компонент освітньої програми	Обов'язковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	4,0 кредити / 120 годин
Вид підсумкового контролю	Екзамен
Мова викладання	українська
Викладач	Антонюк-Кисіль Володимир Миколайович, д.м.н., професор кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії
CV викладача на сайті кафедри	https://kbft.rshu.edu.ua/
E-mail викладача:	serganrivne@gmail.com
Консультації	Очні консультації: розклад присутності на кафедрі згідно з графіком консультацій Он лайн- консультації: розклад присутності викладача на спеціальному форумі (в інтернет мережах).

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Фізіотерапія» є набуття комплексу теоретичних знань та практичних навичок щодо особливостей проведення фізіотерапевтичних процедур у фахово-реабілітаційній діяльності для відновлення здоров'я і працездатності хворих з дотриманням техніки безпеки при роботі з фізіотерапевтичною апаратурою.

Завдання курсу: навчити здобувачів вищої освіти визначати тактику ведення пацієнтів з травмами та найбільш поширеними ортопедичними захворюваннями опорно-рухового апарату. Демонструвати володіння методами профілактики травматизму та ортопедичних захворювань. Пояснювати принципи відновного лікування та реабілітації хворих з ураженнями опорно-рухового апарату. Проводити диференційну діагностику травматичних ушкоджень опорно-рухового апарату

Мета і завдання дисципліни досягаються набуттям здобувачами загальних (ЗК) і спеціальних (фахових) (СК) **компетентностей:**

Загальні компетентності:

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні компетентності:

СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

СК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

СК 08. Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії.

СК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

Програмні результати навчання:

ПР 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії

ПР 09. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.

ПР 10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності.

ПР 14. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.

У результаті вивчення дисципліни здобувач повинен:

знати:

- загальні питання з організації фізіотерапевтичної служби і курортної справи в Україні;
- механізми дії фізичних чинників на основні патологічні процеси і функції різних органів і систем організму;
- принципи сумісності і послідовності призначення фізичних факторів і процедур;
- принципи виникнення патологічних процесів, механізми їх розвитку і клінічні прояви;
- принципи оцінки показників загальних і функціональних методів обстеження хворих, які скеровуються на фізіотерапію;
- основні клінічні симптоми захворювань, при яких використовують методи фізіотерапії;
- принципи використання фізичних факторів для профілактики захворювань і реабілітації хворих;
- покази та протипокази до застосування фізіотерапії.

вміти:

- оволодіти навичками роботи з фізіотерапевтичними апаратами
- дотримуючись відповідних умов експлуатації та техніки безпеки при роботі у фізіотерапевтичному кабінеті;
- визначити доцільні методи впливу фізичними чинниками при тих чи інших захворюваннях,
- овибрати оптимальний для хворого фізіотерапевтичний комплекс;
- надати оцінку перебігу захворювання та ефективності впливу фізичних чинників,
- оцінити можливість ускладнення захворювання та ускладнення, пов'язані з впливом фізичних чинників.

Передумови вивчення дисципліни для формування програмних результатів навчання та компетентностей

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Фізіотерапія» потребує попереднього опанування комплексу навчальних дисциплін: Нормальна фізіологія, Патологічна фізіологія, Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності, Основи медичних знань, Фізична терапія, ерготерапія при захворюваннях кардіореспіраторної системи, Фізична терапія, ерготерапія при захворюваннях опорно-рухового апарату.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади фізіотерапії

Тема 1. Вступ. Предмет, завдання, основні етапи розвитку фізіотерапії.

Принципи сучасної фізіотерапії. Предмет, завдання, основні принципи: послідовність, адекватність впливу, оптимальні дозування, специфічність дії. Динамічність використання, комплексність та системність в фізіотерапії. Передбачати лікування основного та супутнього

захворювання; вибір оптимальних зон впливу з урахуванням також системно-антисистемних взаємовідносин більшості функцій; індивідуальний підхід - необхідно враховувати біологічні ритми, статеві та вікові особливості при призначенні фізіотерапевтичних процедур.

Тема 2. Механізм лікувальної дії фізичних чинників Основні методи фізіотерапії.

Штучні фізичні фактори, що використовують у курортній лікувальній практиці. Характеристика нетрадиційних методів лікування. Дослідження історії використання нетрадиційних і рідкісних методів лікування в санаторно-курортній практиці.

Тема 3. Електролікування.

Застосування постійного електричного струму. Електролікування – розділ апаратної фізіотерапії, який представлений контактними (електричні струми) та дистанційними (електромагнітні хвилі) методами. Гальванізація – метод застосування з лікувальною метою постійного електричного струму малої сили (до 50 мА) та низької напруги. Лікарський електрофорез – метод сполученого впливу на організм двох факторів – постійного (випрямленого) струму та введених за його допомогою лікарських речовин.

Тема 4. Покази та протипокази до застосування гальванічного струму.

Показання: визначаються фармакологічною дією лікарської речовини з урахуванням показань для застосування постійного чи імпульсного струмів (ампліпульс-, діадинамофорез). Протипоказання: крім загальних протипоказань для гальванізації, слід враховувати протипоказання для застосування лікарських речовин (непереносність, алергічні реакції).

Змістовий модуль 2. Фізіологічна дія фізіотерапевтичних чинників на організм

Тема 5. Магнітолікування.

Застосування змінних електричних струмів та полів високої, ультрависокої і надвисокої частоти, електромагнітного випромінювання. Електросон – метод впливу на центральну нервову систему постійним імпульсним струмом (з прямокутною формою імпульсів) низької частоти (3- 150 Гц), малої сили. Центральна електроанальгезія – метод електролікування, при якому на головний мозок впливають імпульсним струмом прямокутної форми тривалістю імпульсу 0,15- 0,5мс, частотою 150-2000 Гц, і силою струму 2-3 мА. Діадинамотерапія (ДДТ) – використання з лікувальною метою постійних струмів з полусинусоїдальною формою імпульсів, які слідують з частотою 50 в 1 (однотактний) або 100 в 1 (двотактний). Ампліпульстерапія (СМС) – вплив з лікувальною метою синусоїдальними струмами середньої частоти модульованими по амплітуді низької частоти в межах 10-150 Гц (СМТ). В якості несучої використовується частота у 5000 Гц, при якій в наслідок малого опору шкіри. Дарсонвалізація – лікувальний метод, де дієвим фактором є перемінний імпульсний струм високої частоти (110 кГц), високої напруги (20 кВ) та малої сили (0,02мА) у вигляді швидко затухаючих серій коливань. Ультратонтерапія – лікувальний метод, де дієвим фактором є змінний струм частотою 22 Гц, високої потужності 4,5-5 кВ.

Тема 6. Фізіологічна дія на організм магнітотерапії.

Показання: захворювання, які супроводжуються больовим синдромом, порушенням кровообігу і трофіки; захворювання периферичної нервової системи (неврити, нейроміозити, плексити, радикуліти, невралгії та інш.), суглобів, хребта; розсмоктуюча терапія при лікуванні рубців або м'язових контрактур, при лікуванні келоїдних рубців, при обмеженій рухливості суглобів; дегенеративно-дистрофічні захворювання суглобів і хребта; дискінезія шлунку, жовчного міхура, кишечника. Протипоказання: індивідуальна непереносимість струму, схильність до кровотеч, наявність гнійної інфекції, переламів кісток, тромбофлебіт, жовчокам'яна та сечокам'яна хвороби.

Тема 7. Покази до застосування магнітотерапії.

Особливості дії: нейротропні ефекти, пов'язані з безпосереднім впливом на головний мозок і з рефлекторною дією на рецептори шкіри; седативна, вегетостабілізуюча, обмінна, протибольова, судинна дія. Показання: психоневрологічні захворювання та неврологічні хвороби (неврози, невралгії, астеничні стани); гіпертонічна хвороба I, II ступеня; ІХС, початковий період реабілітації хворих, що перенесли інфаркт; екзема, нейродерміт; нічне нетримання сечі; заїкання; токсикоз вагітних; післяопераційний період; захворювання шлунково-кишкового тракту; гінекологічні захворювання; бронхіальна астма. Показання: больовий синдром різної етіології; підготовка хворих до проведення хірургічних операцій; підготовка вагітних до пологів і ведення пологів; для

лікування токсикозів і профілактики виникнення тяжких форм цього ускладнення вагітних; профілактика виробничого стомлення; ІХС; виразкова хвороба шлунку і 12-палої кишки; вегето-судинна дистонія; порушення сну; зудячі дерматози; метеотропні реакції.

Тема 8. Протипокази до застосування магнітотерапії.

Протипоказання 1 типу: епілепсія, декомпенсовані пороки серця, непереносимість електричного струму, запальні захворювання очей, мокнучий дерматит обличчя. Протипоказання 2 типу: гострі болі вісцерального походження, закриті травми головного мозку, епілепсія, порушення ритму серця, порушення шкіри в місцях накладання електродів. Протипоказання 3 типу: злоякісні новоутворення, схильність до кровотеч, непереносимість струму. Змістовий модуль 3. Преформованні фізіотерапевтичні струми

Тема 9. Світлолікування.

Місцевий вплив викликає короткочасне звуження, а потім розширення судин, нормалізує тонус гладких м'язів, при цьому знижується підвищений тонус артерій і підвищується знижений тонус вен, що зменшує венозний спад, покращує капілярний кровообіг, поживність тканин. Знижується чутливість нервових закінчень, знімається спазм гладких м'язів сфінктерів, настає знеболюючий ефект. Особливості дії: протизапальна, анальгезуюча, трофічна; місцева та рефлекторно-сегментарна; дія модулюється в залежності від дистанційної або контактної методики; варіант аутооттискання терапії внаслідок іскрового розряду. Показання: варикозне розширення вен гомілки та гемороїдальних вен; хвороба Рейно I-II ст.; відмороження; трофічні виразки; рани, що тривало не загоюються; тріщини анального отвору; опіки; свербіння шкіри; випадіння волосся; екзема, псоріаз; зменшення тургору шкіри; пародонтоз, хронічний гінгівіт; вазомоторний риніт, неврит слухового нерву; невралгії; болі в ділянці серця та головні болі, які пов'язані з функціональними захворюваннями нервової системи; неврози. Під впливом світла спостерігається покращання місцевого кровообігу та лімфоутворення в результаті збільшення теплоутворення в тканинах, підвищує активність обмінних процесів.

Тема 10. Покази до застосування світлолікування.

Показання 1 типу: підгострі та хронічні запальні захворювання внутрішніх органів, суглобів, сечополової системи; підгострі та хронічні запальні захворювання периферійної нервової системи з больовим синдромом, остеохондроз хребта; свіжі переломи трубчатих кісток; хронічний тонзиліт з реакцією місцевих, регіонарних лімфатичних вузлів; підгострі запалення пазух носу; захворювання з підвищеним тонусом попереку-смугоподібних і гладких м'язів (клонічні скорочення стремених м'язів, гіперкінезія голосового апарату); неврити слухових нервів; неврити лицевого нерву; склеродермія; гіпертонічна хвороба I-II ступеня. Показання 2 типу: гострі запальні процеси в органах і системах; травми спинного мозку та периферійних нервів; радикуліт, невралгія, каузалгія, фантомний біль; поліомієліт, мієліт, енцефаліт; міозит (підгостра та хронічна стадії); хвороба Рейно, облітеруючий ендартеріт; отити, гострі тубоотити і евстахіїти на фоні катаральних явищ в носоглотці; гострі риніти; гострі синусити, гострі ларингіти; фурункули, карбункули, флегмони, абсцеси, панариції, гідроаденіти, рани; артрити в гострій та підгострій фазі.

Тема 11. Протипокази до застосування світлолікування.

Протипоказання 1 типу: гострі запальні процеси, ішемічна хвороба серця, наявність імплантованих кардіостимуляторів і металевих предметів в зоні дії, виражена гіпотонія, доброякісні та злоякісні пухлини. Протипоказання 2 типу: новоутворення, схильність до кровотеч, наявність в тканинах ділянки впливу інерідних металевих предметів розміром 2x22 мм та більше, виражена гіпотонія, системні захворювання крові, вагітність, стенокардія з частими приступами, аневризма аорти, осумковані гнійні процеси. Змістовий модуль 4. Природні фізіотерапевтичні чинники

Тема 12. Теплолікування.

Особливості оздоровчої дії лікувальних грязей на організм людини. Методики проведення грязелікувальних процедур. Провідні грязелікувальні курорти України і світу. Класифікація лікувальних грязей за їх генезисом. Фактори впливу лікувальних грязей на організм людини. Основні методи використання лікувальних грязей в умовах курорту.

Тема 13. Водолікування.

Особливості лікувального впливу прісної води на організм людини. Основні форми гідротерапії. Основні методи бальнеологічного лікування. Класифікація душів і ванн. Бальнеотехніка: предмет, завдання, технологічні схеми. Лікувальні мінеральні води України. Провідні бальнеологічні курорти України і світу. Принципи класифікації води залежно від вмісту мінеральних речовин. Типи мінеральних вод. Типи мінеральних ванн. Принципи вживання мінеральних питних вод. Історія розвитку бальнеології. Лікувальні мінеральні води України. Обливання: сутність методу, види, техніка проведення, показання для застосування. Обмивання: сутність методу, види, техніка проведення, показання для застосування. Обтирання: сутність методу, види, техніка проведення, показання для застосування. Укутування: сутність методу, види, техніка проведення, показання для застосування. Компрес: сутність методу, види, техніка проведення, показання для застосування. Лікувально-профілактичні купання. Фази купальної реакції. Водні процедури у басейнах. Сульфідні (сірководневі) води в курортному лікуванні. Історія, методи, показання. Кращі курорти.

Тема 14. Покази та протипокази до теплолікування та водолікування.

Особливості використання продуктів нафтопереробки в курортній практиці. Методи парафіно-, озокерито- і нафтолікування. Порівняльний аналіз видів лазень та їх впливу на організм людини. Види лазневих віників. Загальні правила відвідування лазні та сауни.

Тема 15. Кліматотерапія.

Вплив клімату й погоди на організм людини: адаптація, акліматизація, загартовування. Медична характеристика клімату основних природних зон. Характеристика основних видів кліматотерапії. Санаторно-технічне обладнання курортних споруд. Фізичні та фізіологічні основи дозиметрії й дозування кліматолікувальних процедур. Провідні кліматичні курорти України і світу. Правове регулювання діяльності санаторно-курортних закладів в Україні. Концепція маркетингу в управлінні санаторно-курортною діяльністю. Вимоги до кадрового складу закладів санаторно-курортного закладу. Особливості організації дозвілля у межах курорту. Забезпечення якості й ефективності діяльності санаторно-курортних закладів.

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна література

1. Мухін В. М. Фізіотерапія / В. М. Мухін // Фізична реабілітація : підручник. – 3-тє вид., перероб. та доповн. – Київ : Олімп. література, 2009. – С. 70 –95.
2. Фізіотерапія : підручник / за ред. проф., д. мед. н. О. А. Владимірова, проф., д. мед. н. В. В. Єжова, проф., д. мед. н. Г. М. Пономаренко. – К.: Формат, 2013. – 432 с.
3. Владиміров О.А., Владимірова Н.І., Єжов В.В., Марченко О.К., Андріяшек Ю.І. Лікувальна дозована нордична ходьба як нова сучасна форма ЛФК у санаторно-курортному оздоровленні вагітних. Метод. рекомендації.—К., 2011.—27 с.
4. Курорти та санаторії України / під ред . К.Д. Бабова, В.В. Єжова, О.М. Торохтіна. – К.: Фолігрант, 2009. – 429 с.
5. Самосюк І. З., Парамончик В. М., Губенко В. П. Фізіотерапевтичні та фізіопунктурні методи і їх практичне застосування. Навчально-методичний посібник /– К.: Купріянова О. О., 2004. – 316 с.
6. Самосюк І.З., Фісенко Л.І., Губенко В.П., Зачатко Т.М., Федоров С.М., Ткаліна А.В. Технологічні карти фізіотерапевтичних процедур. Методичний посібник. – К., 2006. – 131с.

Додаткова:

1. Відновлювальне лікування хворих з диспластичною та дегенеративно-истрофічною патологією кульшових суглобів (за ред. К.Д. Бабова, Н. Г. Ніколаєвої, І.В. Рой), посібник, ДУ «Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології МОЗ України», Одеса. 2012.
2. Губенко В.П. Мануальна терапія в вертеброневрології. — К.: Медицина, 2006. — 496 с.

3. Зозуля І.С., Головченко Ю.І., Онопрієнко О.П. Інсульт. Тактика, стратегія ведення, профілактика, реабілітація та прогнози(посібник для лікаря-практика). -К.: Світ Успіху, 2010. – 320 с.
4. Лайко А.А., Самосюк І.З., Ткаліна А.В. та ін. Фізіотерапія в дитячій оториноларингології. – К.: Логос, 2012. – 500 с.
5. Лікувальна фізкультура в санаторно-курортних закладах / за ред.Л.І.Фсенко. – К.: Купріянова О.О., 2005.
6. Самосюк І.З., Копчак С.К., Губенко В.П., Федоров С.М., Чудна Р.В., Чмир О.С. Лікувальні види масажу в лікуванні та профілактиці бронхіальної астми. Навч.-метод. посібник. - Київ: СПД «КВК», 2010. – 128 с.
7. Юшковська О.Г. Фізична реабілітація хворих на ішемічну хворобу серця. Монографія) – Одеса: «Видавництво ВМВ», 2009. –224с
8. Cleland J.A., Koppenhaver S. Netter's orthopaedic clinical examination: an evidence-based approach. — Second edition. – Sanders Elsevier. – 2011. – 561 p.
9. Essentials of Physical Medicine and Rehabilitation: Musculoskeletal Disorders, Pain, and Rehabilitation, 2nd Edition by Walter R. Frontera MD PhD (Author), Julie K. Silver MD (Author), Thomas D. Rizzo Jr. MD (Author): Saunders, Elsevier, 2008 – 935p.
10. Mobility in Context: Principles of Patient Care Skills. - 1st Edition. by Charity Johansson PT PhD GCS (Author), Susan Chinworth PT PhD (Author): by F. A. Davis Company, 2012 – 459p.
11. Oxford American Handbook of Physical Medicine and Rehabilitation. - Edited by Lyn D. Weiss, Jay M. Weiss, Thomas Pobre. – Oxford University Press. – 2010. – 450 p.

Інформаційні (інтернет) ресурси

1. Наукова бібліотека РДГУ <https://library.rshu.edu.ua/>
2. Сайт української асоціації фізичної терапії: <https://physrehab.org.ua/>
3. Сайт Українського товариства фізичної та реабілітаційної медицини: <http://www.utfrm.com.ua/>
4. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського: Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
5. <http://www.pubmed.com>
6. <http://www.cochranelibrary.com/>
7. <http://www.nice.org.uk>
8. <https://empendium.com/ua/manual/chapter/B72.II.P.1>.

Система оцінювання

Рівень знань здобувачів вищої освіти оцінюється згідно з Положенням про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти РДГУ Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювальні форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи; оцінка (бали) за виконання лабораторних завдань; оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка (бали) за ІНДЗ тощо.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни

Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2			Модульний контроль, колоквиум	Іспит	Разом
T1	T2	T3	T4	T5	T6			
6	8	8	8	8	8	14	40	100

Критерії оцінювання по видах діяльності

№ з.п.	Вид навчальної діяльності*	Оціночні бали*	Кількість балів
1	Робота на лекційних заняттях	1	10
2	Підготовка до практичних занять	2	20
3	Колоквіум	4	4
4.	Самостійна робота	1	16
5.	Модульний контроль	5	10
Разом		60	

T1, T2 ... T 10 – теми змістових модулів

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, виконання самостійної та індивідуальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань і здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Завдання здобувачі вищої освіти мають виконувати і здавати відповідно до графіка освітнього процесу. Перескладання модулів заліків, екзаменів відбувається у терміни ліквідації академічних заборгованостей, визначених кафедрами і деканатами.

Політика щодо академічної доброчесності

Здобувач вищої освіти під час виконання самостійної або індивідуальної роботи повинен дотримуватись політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Силабус розроблено на основі робочої програми навчальної дисципліни «Фізіотерапія» (протокол від “24” червня 2025 року № 7).